

Спафаров Д.Е.

Студент ФСП

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Мисливий В. А., д.ю.н., професор, ФСП

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Педофілія: злочин чи захворювання?

Мабуть, в кримінальному законодавстві кожної держави можна знайти склад злочину, який передбачає статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості, або розбещення неповнолітніх. Звісно, ні в кого не виникає питань щодо суспільної небезпечності подібних діянь та необхідності покарання особи, що їх вчиняє. Існує декілька аспектів, що стосуються суб'єкта таких злочинів, які б і хотілося розкрити нижче.

По-перше, необхідно розкрити причини виникнення педофілії. Надалі будуть наводитися певні медичні (психологічні, психіатричні та неврологічні) відомості, які в більшості своїй є напрацюваннями Нідерландського інституту головного мозку при Нідерландській королівській академії наук. Педофілія може бути спричинена пухлиною мозку в частині передлобної кори або гіпоталамуса. Існують описані випадки зміни сексуальної орієнтації на педофільну після операції на мозку тих, кому через епілепсію видаляли передню частину скроневої ділянки. Педофілію також можуть викликати інфекції мозку, хвороба Паркінсона, розсіяний склероз, а також травми мозку.

Неврологічні причини педофілії хоча і мають місце, проте, здебільшого, говорячи про педофіла, мається на увазі особа, що завжди відчувала сексуальний потяг до дітей. Як зазначають науковці з вказаного інституту, причини такого потягу варто шукати у певному розвитку мозку ще в матці або відразу після народження[1]. Нейробіологами вже доведено, що наша сексуальна орієнтація визначається генетичними схильностями і взаємодією між статевими гормонами дитини та мозку (а не є наслідком «вільного» вибору, як вважали ще двадцять років тому), що розвивається ще до її появи на світ. У принципі, педофілія можлива або як наслідок сексуального насильства в дитинстві, або як наслідок вищезгаданого порушення розвитку мозку.

За останні 10 років описано перші особливості, виявлені в мозку людей із педофілією. Так, МРТ-дослідження показало, що в деяких частинах мозку, наприклад у гіпоталамусі і мигдалеподібному тілі, знаходиться менше сірої речовини (нервових клітин). Мигдалеподібне тіло відіграє важливу функцію у стані страху і агресивності. Також було виявлено, що чим менше мигдалеподібне тіло, тим більша ймовірність вчинення педофільних злочинів[1, 297].

У мозку педофілів також було виявлено певні функціональні особливості. У засуджених за педофілію осіб при демонстрації їм еротичних зображень людей, що не досягли статевої зрілості, спостерігалася вища активність мигдалеподібного тіла, ніж у піддослідних з контрольної групи (не педофілів). Відомо, що покарання у кримінальному праві має за мету виправлення засудженої особи[2, ч.2 ст.50]. Звісно, сексуальні домагання завдають дітям неабиякої шкоди і караються законом задля досягнення суспільної справедливості та запобігання рецидиву. Але на цьому етапі виникає проблема щодо зміни поведінки людини, тобто виправлення її, якщо такі особливості запрограмовані в мозку ще на етапі розвитку ембріону дитини.

У XX столітті була широко поширеною практика хірургічної кастрації педофілів. Між 1938 і 1968 у Нідерландах було кастровано щонайменше 400 чоловіків, яких було засуджено за педофілію. У ФРН була широко поширеною практика хірургічного пошкодження гіпоталамуса педофілів. Зараз же зростає кількість засуджених осіб, які проходять хімічну кастрацію. Їх сексуальний потяг гальмують за допомогою речовини, що протидіє тестостерону. З цього можна зробити висновки, що європейські законодавці ще у XX столітті допускали і нині впевнені у тому, що педофіла неможливо перевиховати, а можна «змінити» лише медичним шляхом. Покарання педофіла в таких випадках є нелогічним і суперечить принципу гуманізму та меті покарання[2, ч.3 ст. 50].

Аналіз можливих причин педофілії та зіставлення їх з положеннями ч. 2 ст. 19 Кримінального кодексу України дає підстави вважати, що дії педофіла можна розглядати як дії неосудної особи, оскільки він може бути не в змозі керувати своїми діями внаслідок «хронічного психічного захворювання (яким можна назвати педофілію), тимчасового розладу психічної діяльності, іншого хворобливого стану психіки». Адже хіба педофілію не можна назвати хворобливим станом психіки, якщо вона, наприклад, виникла у дитини як психічна травма внаслідок зазнаного сексуального насилля в дитинстві від батька або тим більше, якщо вона виникла як результат патології розвитку мозку в утробі матері внаслідок зловживання нею, наприклад, антидепресантами. Не можна заперечити суспільної небезпечності педофілії, але можна сперечатися з приводу того, що потяг педофіла до дітей є наслідком його вибору і що його дії є вольовими.

Покарання педофіла є адекватним в тому випадку, якщо статевий акт з особою, що не досягла статевої зрілості, було вчинено не з метою задоволення сексуального потягу, а, зокрема, із бажання помсти або шантажу, або щоб заподіяти шкоду особі. Якщо ж педофіл вступає в сексуальний контакт з дитиною, і цей контакт несе характер аналогічного, якби він був із дорослою особою, тобто з метою задовольнити сексуальну потребу, і експертизою буде винесене рішення щодо причин педофілії, то така особа є неосудною. Можна уявити на секунду, що абсолютно нормальна в сексуальному плані людина живе у суспільстві педофілів і відчуває потяг до дорослих людей, сексуальний контакт з якими заборонений законом. Важко навіть уявити психологічний і психічний стан людини, що все життя буде боротися із своїм природним потягом і блокувати одну з основних людських потреб – сексуальну. Це ж відчуває і педофіл в нашому суспільстві. Важливо зрозуміти, що педофілія як і гомосексуалізм не є наслідком вільного вибору особи.

У такому випадку, якщо медичною експертизою (а медичні експертизи такого рівня в Україні уявити важко) було доведено, що особа не здійснила дане діяння, наприклад будучи напідпитку та вирішивши спробувати секс з дитиною, а причиною педофілії є неврологічні проблеми або патологія розвитку мозку особи, або психологічна травма ще в дитинстві, то покарання в традиційному розумінні тут просто не буде виконувати основну функцію – виправлення особи. А примусові засоби медичного характеру, як вищезазначені, можуть просто скалічити особу і наробити набагато більше проблем.

Як висновок, можна зазначити, що педофіл не завжди є осудною особою і застосовувати покарання до такої особи – це заперечувати принципи кримінального права. Проблема є те, що тема педофілії є табуованою і обговорення її в суспільстві, а тим більш на публічному рівні, є неприйнятним. Саме тому більшість таких осіб вважають ганьбою зізнатися у своїх особливостях і або ведуть неповноцінне життя, або скоюють злочини. Проте, обговорення цієї проблеми, зняття табу можуть дати відповідь на питання: як впанувати педофільні імпульси, ретранслювати їх на дорослих осіб і найбільш

дієво уникнути рецидивів. Все це свідчить про те, що кримінальне право та судочинство має приділяти більше уваги психічним і психологічним особливостям осіб, які вчиняють суспільно небезпечні діяння.

Список використаної літератури:

1. Дік Франс Свааб, Ми це наш мозок/ Дік Франц Свааб; Вид-во “Клуб сімейного дозвілля”, 2017. 496 с, с. 296-298.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26.